

A BELSŐ KONTROLL ÉS A VÁLLALATIRÁNYÍTÁSI RENDSZER ALAPELVEI

BEVEZETŐ

- 1.) Az alapelvek megfelelő értelmezéséhez - a Felügyelet dokumentumai szerint - az alábbi értelmezéseket kell figyelembe venni:
  - a.) Az intézmény testületi rendszerének, függetlenül attól, hogy az egykamarás vagy kétkamarás, két alapvető funkciója kell, hogy legyen: a felügyelés (supervision) és az irányítás (management). A belső irányítási rendszerrel kapcsolatosan a CRD és GL10 által használt „management body” alatt a felügyelési és/vagy irányítási funkciókat ellátó vezető irányító testületet (pl. igazgatóság), míg a „senior management” alatt a management bodynek alárendelt, az ügyvezetési funkciókat ellátó irányító testületet/ügyvezetőket (felső vezetés) értjük.
  - b.) A felelősség azt jelenti, hogy valakin egy folyamat sikeressége számonkérhető. A hatáskör azt jelenti, hogy valaki dönthet és számonkérheti valaki máson a folyamat sikerességét. Míg e két aspektus jogilag értendő, az elszámoltathatóság azt jelenti, hogy a fenti felelősség és hatásköri rend a gyakorlatban működőképes és működik is a szervezeti, döntési és az eljárásrend által biztosítottan. A felelősség, a hatáskör és az elszámoltathatóság tehát a különböző testületek, szintek, beosztások, munkavállalói csoportok tevékenységének jellemzője.
  - c.) A Felügyelet a SREP/validáció folyamatában azt vizsgálja, hogy a felügyelési vagy az irányítási funkcióval járó felelősség a hierarchia megfelelő szintjére van-e telepítve, megfelelő hatáskör társul ezen a felelősséghez.
  - d.) Az alapelvekben szereplő „igazgatóság” („management body”) nem azt jelenti, hogy az adott feladat az Intézmény Igazgatóságának hatáskörébe tartozik, hanem azt, hogy az egy felügyelési vagy irányítási funkció, melyre vonatkozóan a megfelelő (a Felügyelőbizottság és az Igazgatóság, valamint az ügyvezetők közötti) munkamegosztásról az Intézmény szabályzatainak kell rendelkezni.

I.) „BANKI SZERVEZETEK BELSŐ ELLENŐRZÉSI (KONTROLL) RENDSZEREINEK KERETEI”

(„FRAMEWORK FOR INTERNAL CONTROL SYSTEM IN BANKING ORGANISATIONS”)

A.) Megfelelően kézben tartott vezetői irányítás, felvigyázás és ellenőrzési kultúra (Management oversight and the control culture)

1. Az igazgatóság felelős

- a társaság stratégiájának és üzletpolitikájának jóváhagyásáért és rendszeres felülvizsgálatáért,
- a szervezeti felépítés jóváhagyásáért,
- a kockázati tényezők megértéséért, átlátásáért,
- annak biztosításáért, hogy az ügyvezetés megtegye a szükséges intézkedéseket a kockázatok
  - = azonosításának,
  - = mérésének,
  - = folyamatos figyelemmel kísérésének,
  - = értékelésének,
  - = ellenőrzésénekmegvalósulása érdekében,
- a limitek, limitrendszerek meghatározásáért,
- a hatékony és eredményes belső kontroll és kockázatkezelési rendszerek kialakításáért és folyamatos alkalmazásának felügyeletéért (a magyar jogszabályok szerint a Felügyelőbizottság hatásköre),
- a belső kontroll és kockázatkezelési rendszerek hatékonyságának folyamatos - az ügyvezetés által történő - értékeléséért,

2. Az ügyvezetés feladatai:

- a stratégia és üzletpolitika végrehajtása,
- a kockázatok azonosítása, mérése, folyamatos figyelemmel kísérése, értékelése és az azok ellenőrzését szolgáló eljárások kialakítása,
- a pontosan definiált felelősségi és hatásköröket tartalmazó szervezeti struktúra működtetése,
- a belső kontroll (compliance, kockázati, belső ellenőrzési) funkciók folyamatos irányítása, működtetése,
- a belső kontroll és kockázatkezelési rendszerek alkalmasságának, hatékonyságának, valamint eredményességének folyamatos és rendszeres figyelemmel kísérése.

3. Az igazgatóság és az ügyvezetők közös felelőssége, hogy a szervezeten belül létezzen az etikai normáknak egy olyan rendszere és szervezeti kultúra, amely az összes alkalmazott számára hangsúlyozza

- A belső kontroll (compliance, kockázati, belső ellenőrzési) és kockázatkezelési funkcióknak/ mechanizmusoknak, folyamatoknak és azok megértésének, valamint
- az azokban való aktív szerepvállalás fontosságát.

B.) Kockázatazonosítás/-felismerés, észlelés és (mennyiségi, minőségi) értékelés

(Risk recognition and assesment)

4. A hatékonyan és eredményesen működő belső kontroll funkciókkal/rendszerrel szemben alapvető követelmény, hogy
  - biztosítsák a társaságot érintő összes olyan kockázat felismerését és folyamatos értékelését, amelyek kedvezőtlenül befolyásolhatják a szervezet céljainak elérését,
  - a belső kontroll, működési, szervezeti irányítási kockázatok azonosítása, értékelése teljes körű legyen és a társaság valamennyi tevékenységére (érdekeltségeire) megtörténjen,
  - minden új, illetve korábban nem ellenőrzött (kontrollált) kockázat felmerülése szükségessé teszi a belső kontroll rendszer felülvizsgálatát.

C.) Kontroll tevékenység és feladat elkülönítés

(Control activities and segregation of duties)

5. A kontroll tevékenységnek
  - be kell épülnie a szervezet napi tevékenységeibe, azok szerves részét kell képeznie,
  - és a belső kontroll rendszernek a hatékonysága és eredményessége csak akkor biztosított, ha
    - = megfelelő kontroll struktúrára épül, és
    - = a kontroll tevékenység konkrét tartalma valamennyi tevékenységre vonatkozóan, azoknak minden egyes szintjén megfelelően definiált.

A kontroll tevékenység magában foglalja

- a legfelsőbb szintű vezetői ellenőrzést, (management oversight)
  - a szervezeti egységek által folytatott tevékenységek mennyiségi (pl.: állományi) és minőségi (pl.:compliance) ellenőrzését,
  - a fizikai ellenőrzést,
  - a kockázati limiteknek való megfelelés értékelését és az eltérések nyomon követését,
  - a tranzakciók jóváhagyásának és engedélyezésének rendszerét,
  - továbbá a tranzakciók ellenőrzésének és egyeztetésének rendszerét.
6. A belső kontroll rendszerek hatékonyságának további alapfeltétele
    - a munkakörök megfelelő elkülönítése,
    - hogy az alkalmazottak összeférhetetlen (érdekkonfliktust tartalmazó) feladatokat nem végezhetnek,
    - a folyamatosan figyelemmel kísért (monitoring) folyamat, és annak eljárásai/fázisai során biztosított legyen a megfelelő gondosság és függetlenség (különösen azon területeken, ahol érdekkonfliktusok keletkezhetnek).

D.) Tájékoztatás és kommunikáció

(Information and communication)

7. A belső kontroll rendszer csak akkor hatékony és eredményes, ha a vezetői döntéshozatalhoz rendelkezésre áll az összes szükséges információ (legyen az akár belső pénzügyi vagy egyéb, a működéssel kapcsolatos adat vagy külső piaci információ).

Az információkkal szemben alapvető követelmény

- a pontosság,
  - a megbízhatóság és hogy
  - a megfelelő formátumban és
  - a megfelelő időben álljon rendelkezésre.
8. A belső kontroll rendszer hatékony és eredményes működésének alapfeltétele, hogy a legfontosabb tevékenységeket lefedő belső információs rendszer
- megbízhatóan és biztonságosan működjön,
  - katasztrófa helyzetekben történő működtetésére/helyettesítésére vonatkozóan álljon rendelkezésre az eljárásokat rögzítő válság forgatókönyv,
  - rendszeres és független (külső és belső) ellenőrzése (kontrollja, auditja) biztosított legyen.
9. Hatékony és eredményes belső kontroll rendszert csak abban az esetben lehet működtetni, ha
- léteznek hatékony kommunikációs csatornák, melyek révén biztosítható, hogy az alkalmazottak megértsék és alkalmazzák a munkájukat érintő célokat és eljárásokat,
  - a releváns információk minden munkavállalóhoz eljutnak.

E.) Tevékenységek felügyelete/monitoringja és a hibák helyrehozása

(Monitoring activities and correcting deficiencies)

10. A szervezet belső kontroll rendszerének hatékonyságát és eredményességét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, valamint a főbb materiális kockázatok naponta történő áttekintése ugyanúgy a társaság tevékenységének részét kell, hogy képezze, mint az egyes üzleti területek és a belső ellenőrzési részleg időszakos kockázatértékelése, ellenőrzése.
11. A működési szempontból független, megfelelően képzett, kompetens alkalmazottak által működtetett belső kontroll mechanizmusokat időszakonként hatékony és teljes körű belső auditnak kell alávetni. A belső ellenőrzési részleg (amely a belső kontroll funkciók működésének ellenőrzését végző rendszer része) közvetlenül az igazgatóságnak, felügyelőbizottságnak vagy a mellé rendelt audit bizottságnak, illetve az ügyvezetőknek tartozik jelentési kötelezettséggel.
12. A belső kontroll mechanizmusok működésében tapasztalt hiányosságokról, azok helyrehozataláról a megfelelő vezetési szintet, illetve testületeket azonnal tájékoztatni kell. A súlyosabb eseteket az igazgatóságnak és az ügyvezetőknek is jelenteni kell.

F.) A belső kontroll rendszernek a Felügyelet által történő (minőségi) értékelése

(Evaluation of Internal Control Systems by Supervisory Authorities)

13. A felügyeleti hatóságoknak

- meg kell követelniük a bankoktól, hogy olyan belső kontroll rendszert működtessenek, amely
  - = összhangban áll az általuk folytatott (a mérlegben megjelenő és a mérlegen kívüli) tevékenységek sajátosságaival, komplexitásával és kockázataival,
  - = képes alkalmazkodni a banki környezet és a működési feltételek változásaihoz,
- minden olyan esetben cselekedniük kell, amikor bebizonyosodik, hogy egy adott bank belső kontroll mechanizmusa
  - = nem megfelelően működik (például nem felel meg a 13 alapelvnek),
  - = nem igazodik a szervezet kockázati sajátosságaihoz.

II.) „BELSŐ ELLENŐRZÉSI FUNKCIÓ (ALAPELVEI) A BANKOKBAN”

(THE INTERNAL AUDIT FUNCTION IN BANKS)

A.) A belső ellenőrzési funkcióra vonatkozó felügyeleti elvárások

I. A belső ellenőrzési funkció

1. alapelv (Az eredményes és hatékony belső ellenőrzési funkció elve):

Az eredményes és hatékony belső ellenőrzési funkció független értékelést ad az igazgatóságnak és az ügyvezetésnek a bank belső kontroll-, kockázatkezelési és irányítási rendszerei minőségével kapcsolatban, amivel segítséget nyújt az igazgatóságnak és az ügyvezetésnek a banki szervezet és annak hírneve megóvásához.

II. A belső ellenőrzési funkció legfontosabb jellemzői

(a) Függetlenség és objektivitás (tárgyilagosság)

2. alapelv (A függetlenség és objektivitás elve):

A bank belső ellenőrzési funkciójának függetlennek kell lennie az általa vizsgált tevékenységektől; ez pedig megköveteli, hogy a belső ellenőrzés megfelelő státusszal és felhatalmazással, tekintéllyel rendelkezzen a bankon belül. Ez lehetővé teszi, hogy a belső ellenőrök megfelelő objektivitással végezhessék feladataikat.

(b) Szakmai kompetencia/hozzáértés/alkalmasság és az elvárt szakmai gondosság

3. alapelv (A Szakmai kompetencia/hozzáértés/alkalmasság és az elvárt szakmai gondosság elve):

A szakmai kompetencia (hozzáértés/alkalmasság), így az egyes belső ellenőrök szakértelme és a belső ellenőrök együttes tudása alapvetően fontos (nélkülözhetetlen) ahhoz, hogy a bank belső ellenőrzési funkciója eredményesen működjön.

(c) Szakmai etika

4. alapelv (A szakmai etika elve):

A belső ellenőrök kötelesek feddhetetlen magatartást tanúsítani feladataik elvégzése során.

III. A belső ellenőrzési alapszabály

5. alapelv (A szabályozottság elve): Minden banknak rendelkeznie kell belső ellenőrzési alapszabállyal, amely megfogalmazza a belső ellenőrzési funkció célját, helyét/státuszát és kompetenciáját a bankon belül oly módon, hogy az elősegítse a belső ellenőrzési funkció 1. alapelvben ismertetett eredményességét.

IV. A tevékenység hatóköre (teljes körűség)

6. alapelv (A teljesség elve):

A belső ellenőrzési funkció hatókörének ki kell terjednie a bank minden tevékenységére (ideértve a kiszervezett tevékenységeket is), minden szervezeti egységre, illetve minden alkalmazottjára.

7. alapelv (A szabályos működés vizsgálatának elve):

A belső ellenőrzési funkció tevékenységeinek terjedelme biztosítsa a szabályozói szempontból érdeklődésre számot tartó témák megfelelő terjedelmű szerepeltetését az ellenőrzési tervben.

(a) Kockázatkezelés

(b) Tőke megfelelés és likviditás

(c) Szabályozói és belső jelentéstétel

(d) Megfelelőség

(e) Pénzügyek

V. Vállalatirányítási megfontolások

(a) A /folyamatosan meglévő/működő/ belső ellenőrzési funkció állandósága

8. alapelv (A /folyamatosan meglévő/működő/ belső ellenőrzési funkció állandóságának elve):

Minden banknak legyen állandó belső ellenőrzési funkciója, amelynek struktúrája összhangban áll a 14. számú alapelvben foglaltakkal, amennyiben a bank bankcsoport vagy holdingtársaság része.

(b) Az igazgatóság és a felső vezetés (menedzsment) felelősségi körei

9. alapelv (Az igazgatóság és a menedzsment felelősségének elve):

A bank igazgatóságának alapvető felelőssége annak biztosítása, hogy a felső vezetés/menedzsment megfelelő, eredményes és hatékony belső kontrollt alakít ki és tart fenn, és ebből következően az igazgatóság nyújtson támogatást a belső ellenőrzési funkció részére feladatai eredményes elvégzéséhez.

(c) Az audit bizottság belső ellenőrzési funkcióval kapcsolatos feladatai (A belső ellenőrzés felügyelete)

10. alapelv (A belső ellenőrzés felügyeletének elve):

Az audit bizottságnak vagy az ennek megfelelő testületnek kell ellenőriznie/felügyelnie a bank belső ellenőrzési funkcióját.

(d) A belső ellenőrzési szervezeti egység vezetése

11. alapelv (A belső ellenőrzési standardoknak és az Etikai Kódexnek való megfelelés elve):

A belső ellenőrzési szervezet vezetője felelős azért, hogy az általa vezetett szervezet megfeleljen a prudens, a belső ellenőrzési területre vonatkozó normák/standardok és az Etikai Kódex elvárásainak.

(e) A belső ellenőrzési funkció számonkérhetőségi és beszámoltatási rendszere

12. alapelv (A belső ellenőrzés számonkérhetőségének/beszámoltatásának elve):

A belső ellenőrzés legyen beszámoltatható az igazgatóság vagy az audit bizottsága által megbízásának a belső ellenőrzési alapszabályban rögzítettek szerinti végrehajtása tekintetében.

(f) A belső ellenőrzési, compliance és kockázatkezelési funkciók viszonya

13. alapelv (A kontrollfunkciók minősítésének és értékelésének elve):

A belső ellenőrzésnek függetlenül kell értékelnie az üzleti területek és a támogató funkciók/területek által kialakított belső kontroll-, a kockázatkezelési, valamint az irányítási rendszerek és folyamatok eredményességét és hatékonyságát, továbbá értékelnie, ellenőriznie kell e rendszereket és folyamatokat.

VI. Belső ellenőrzés csoportos vagy holdingtársasági vállalati struktúrára belül

14. alapelv (Csoportszintű irányítás elve):

A belső ellenőrzési funkció egységes értelmezésének elősegítése érdekében összbanki szinten a bank szervezetén belül, valamint a bankcsoport vagy holdingtársaság minden vállalkozása felügyelőbizottságának/igazgatóságának biztosítania kell, hogy

(i) a vállalkozás rendelkezzen saját – a vállalkozás felügyelőbizottsága/igazgatósága által számonkérhető/beszámoltatható - belső ellenőrzéssel, amely jelentéseket készít a bankcsoport vagy a holdingtársaság belső ellenőrzési vezetőjének; vagy

(ii) a bankcsoportnak vagy a holdingtársaságnak legyen olyan belső ellenőrzési funkciója, amely kellő tartalommal, minőségben és terjedelemben végzi a belső ellenőrzési tevékenységét ahhoz, hogy a felügyelőbizottság/ igazgatóság eleget tehessen kötelezettségeinek.

VII. A belső ellenőrzési tevékenységek kiszervezése

15. alapelv (Át nem ruházható felelősség elve kiszervezett tevékenység esetén):

Alapvetően az igazgatóság (a magyar jogszabályok szerint a felügyelőbizottság) felelős a belső ellenőrzési funkcióért, függetlenül a belső ellenőrzési tevékenységek esetleges kiszervezésétől.

B.) A felügyelő hatóság kapcsolata a belső ellenőrzési funkcióval

A felügyelet és a belső ellenőrzési funkció közötti magasabb szintű kommunikáció

16. alapelv (A felügyeleti és banki belső ellenőrök kommunikációjának elve):

A felügyelet munkatársai rendszeres kommunikáljanak a bank belső ellenőreivel, hogy

(i) egyeztethessék és megtárgyalhassák a mindkét fél részéről kockázatosként azonosított (megjelölt) területeket,

(ii) átlássák és megértsék a bank kockázatcsökkentő intézkedéseit és

(iii) átlássák és megértsék az azonosított gyengeségeket, és monitorozzák, figyelemmel tudják kísérni a bank e gyengeségek megoldására tett válaszlépéseit.

C.) A belső ellenőrzési funkció felügyeleti értékelése, minősítése

I. A belső ellenőrzési funkció értékelése

17. alapelv (A belső ellenőrzés helyzetére és működésére vonatkozó értékelés elve):

A felügyeletnek rendszeresen értékelnie kell azt, hogy a belső ellenőrzésnek megfelelően kialakított helyzete és jogosultsága van-e a bankon belül, és az az alapelveknek megfelelően működik-e.

II. A felügyeleti hatóság által elvégzendő feladatok

18. alapelv (A felügyeleti ellenőrzés jelentésének elve):

A felügyelet munkatársai készítsenek hivatalos jelentést az igazgatóságnak a belső ellenőrzési funkcióban feltárt gyenge pontokról és írjanak elő azokra megfelelő időben elvégzendő korrekciós intézkedéseket.

19. alapelv (A felügyeleti értékelés hatásának elve):

A felügyelet tekintse át és vegye figyelembe, hogyan befolyásolja a belső ellenőrzési funkcióról készített értékelése a bank kockázati profiljára vonatkozó értékelését és saját felügyeleti munkáját.

20. alapelv (A rendszeres beszámoltatás elve):

A felügyelet álljon készen arra, hogy formális és informális intézkedéseket tegyen, amelyek előírják az igazgatóság és a felső vezetés részére, hogy a belső ellenőrzési funkcióhoz kapcsolódóan feltárt hiányosságokat szüntessék meg egy meghatározott időkereten belül, továbbá, hogy a feladat végrehajtásáról rendszeresen beszámoljanak a felügyeleti ellenőröknek.

A dokumentum 1. melléklete „A belső ellenőrzési funkció kommunikációs csatornáit”, míg a 2. melléklete „A bank audit bizottságának feladatait” részletezi.

III. A FELELŐS BELSŐ IRÁNYÍTÁS (INTERNAL GOVERNANCE) ALAPELVEI

(„GUIDELINES ON INTERNAL GOVERNANCE”)

A.) Szervezeti felépítés és szervezet

1. Az intézményeknek olyan átlátható szervezeti felépítéssel kell rendelkezniük, amely az intézmény eredményes, hatékony és prudens vezetését támogató és kifejező módon van megszervezve mind egyedi, mind csoportszinten.
2. Az intézmény beszámolási/beszámoltatási rendszere, valamint a felelőségek és hatáskörök megosztása egyértelmű, pontos, jól meghatározott, következetes és kötelező érvényű kell legyen.
3. Az intézményeknek biztosítaniuk kell a kockázatkezelési funkció olyan módon történő megszervezését, amely biztosítja a kockázati politikák/stratégiák megvalósítását és az intézmény kockázatainak kezelését.

B.) Menedzsment

4. A menedzsment felelősségi körét írásban egyértelmű módon meg kell határozni. Ezek közé kell tartozzon az intézmény üzleti célkitűzéseinek, a kockázatkezelési stratégiáknak és a kockázati profilnak a rögzítése, valamint az ezen célok eléréséhez szükséges politikák elfogadása.

5. A menedzsmentnek gondoskodnia kell róla, hogy a stratégiák és politikák eljussanak az érintett munkavállalókhöz az egész szervezetben.
6. A menedzsmentnek rendszeresen és alaposan felül kell vizsgálnia az intézmény kockázatainak kezelésére szolgáló stratégiákat és politikákat.
7. A menedzsmentnek erős belső ellenőrzési (kontroll) rendszert kell létrehoznia és fenntartania.
8. A menedzsmentnek gondoskodnia kell róla, hogy a belső ellenőrzési rendszer biztosítsa a feladatok megfelelő szétválasztását az érdekellentétek megelőzése érdekében.
9. A menedzsmentnek hatékony stratégiákat és politikákat kell készítenie, hogy folyamatosan fenntartsa az intézmény kockázatait megfelelően fedező belső tőke, valamint saját források összegét, típusát és elosztását.
10. A menedzsmentnek nyomon kell követnie és rendszeresen értékelnie kell az intézmény belső irányítási struktúrájának hatékonyságát.
11. A menedzsmentnek aktívnak és függetlennek kell lennie, valamint képesnek kell lennie döntéseinek megmagyarázására a felügyelő hatóságok és egyéb érdekelt felek előtt.
12. A menedzsmentnek rendelkeznie kell a kulcsfontosságú vezetők kiválasztására, javadalmazására, nyomon követésére és pótlásának tervezésére vonatkozó politikákkal.
13. A menedzsmentnek ösztönöznie kell a magas etikai és szakmai színvonalat, valamint belső ellenőrzési kultúrát.

C.) Belső kontroll

14. Az intézményeknek legalább a következő három alapfunkciót létre kell hozniuk az intézmény minden területére kiterjedő, hatékony és átfogó belső ellenőrzési (kontroll) rendszer megvalósítása érdekében: i) kockázati (kontroll) funkció, ii) compliance funkció, iii) belső ellenőrzési funkció.
15. A kockázati funkciónak kell biztosítania a kockázati politikáknak való megfelelést.
16. A compliance funkciónak kell felismernie és felmérnie a compliance kockázatokat.

(A compliance funkció elsősorban a menedzsment (irányítási funkció) eszköze. Alapvető feladata, hogy jelentse a hatályos jogszabályoktól, szabályozástól, előírásoktól és szabványoktól való - tényleges vagy lehetséges - eltéréseket az érintett üzletág vezetőjének és a felső vezetésnek. A súlyos szabálysértéseket a compliance funkciónak jeleznie kell a menedzsment felügyelő funkciója részére.

A menedzsment (irányítási funkció) teljes mértékben naprakész kell legyen a hatályos és tervezett jogszabályokat, szabályozást, előírásokat és szabványokat érintően. A compliance funkció támogatást nyújthat a felső menedzsmentnek ezen cél elérésében, valamint felbecsülheti a jogszabályi környezet bármely változásának lehetséges hatását is az intézmény működésére.

A compliance funkció feladata továbbá, hogy biztosítsa az új termékek, folyamatok érvényes és jövőbeni jogszabályokkal való összhangját. A teljes menedzsment (felügyelő és irányítási funkció egyaránt) felelőssége, hogy biztosítsa a compliance funkció részére a szükséges erőforrásokat (jól képzett és tapasztalt állományt éppúgy, mint a megfelelő létszámot.)

17. A belső ellenőrzési funkció lehetővé kell tegye a menedzsmentnek, hogy biztosítsa a belső ellenőrzések megfelelő minőségét.

18. Hatékony belső ellenőrzési és kockázatkezelési rendszert és megbízható információs rendszert kell kialakítani, melyek lefedik az intézmény összes lényeges tevékenységét.

Az intézmény tevékenységének egyik kritikus összetevője a teljes tevékenységi körre kiterjedő vezetői információs rendszerek létrehozása és fenntartása. Ezek az információk jellemzően mind elektronikus, mind nem-elektronikus úton előállnak. Az intézményeknek különös tekintettel kell lenniük az elektronikus információfeldolgozáshoz kapcsolódó szervezeti és belső ellenőrzési elvárásokra, valamint a megfelelő visszakereshetőségre. A vezetői döntéshozást hátrányosan befolyásolhatják a rosszul megtervezett és nem az elvárt módon ellenőrzött rendszerek által szolgáltatott megbízhatatlan vagy félrevezető információk.

Az információs rendszereknek, beleértve azokat, melyek elektronikus formában adatokat tárolnak és használnak, biztonságosnak, függetlenül ellenőrzöttnek és rendkívüli esetekre vonatkozóan megfelelő előkészületek által támogatottnak kell lenniük.)

19. A menedzsmentnek megfelelő belső értesítési eljárásokat kell létrehoznia, melyen keresztül a munkavállalók a belső irányítási problémákat jelezhetik.

D.) Nyilvánosságra hozatal és átláthatóság

20. Az intézményeknek a legmagasabb szintű átláthatóságra kell törekedniük tevékenységük folytatása során.

21. Minden intézménynek kiegyensúlyozottan, pontosan és időben kell bemutatnia jelenlegi helyzetét és jövőbeni kilátásait.

IV. „A FELELŐS VÁLLALATIRÁNYÍTÁS ALAPELVEI A BANKOKNÁL”

(„CORPORATE GOVERNANCE PRINCIPLES FOR BANKS”)

„A felelős vállalatirányítás fejlesztésének alapelvei” („Corporate governance principles for banks”) c. dokumentum az alábbi alapelveket tartalmazza:

A.) Igazgatóság

1. alapelv: Az igazgatóság átfogó felelőssége

Az igazgatóságnak átfogó felelőssége van a bank működésére vonatkozóan, amely magában foglalja a bank stratégiai céljainak, irányítási kereteinek, illetve vállalati értékrendjének jóváhagyását, felügyeletét és végrehajtását.

Az igazgatóság felelősségi körei

A vállalati kultúra és értékrend

Kockázati étvágy, kockázatkezelés és kontroll

Az Ügyvezetés/felső vezetés felügyelete

Megjegyzés: „Felső vezetés” alatt - hazai vonatkozásban - a Hpt. szerinti ügyvezetőket/Ügyvezető Testületet értjük.

2. alapelv: Az igazgatóság tagjainak összetétele, szakmai alkalmassága

Az igazgatósági tagoknak - egyénenként és együttesen - rendelkezniük kell a pozíciójuk ellátásához szükséges szakmai képzettséggel, képzéssel, kompetenciákkal, amelyeket naprakészen kell tartaniuk. Tisztában kell lenniük a felügyeleti, illetve a vállalatirányításban betöltött szerepükkel, továbbá képesnek kell lenniük arra, hogy objektív és racionális módon ítélik meg a bank ügyeit.

Az igazgatóság összetétele

Az igazgatósági tagok kiválasztása és alkalmassága

3. alapelv: Az igazgatóság működési keretei és gyakorlata

Az igazgatóság határozza meg a saját munkájára vonatkozó elvárt működési kereteket és gyakorlatot. A hatékony működés fenntartása érdekében szükséges ezen gyakorlatok követése és rendszeres időközönként történő felülvizsgálata.

Az igazgatóság szervezete és értékelése

Az Elnök szerepe

Igazgatósági bizottságok

Audit bizottság

Kockázatkezelési bizottság

Javadalmazási bizottság

Egyéb bizottságok

Összeférhetetlenség

B.) Menedzsment

4. alapelv: Ügyvezetés/Felső vezetés

Az igazgatóság irányítása és felügyelete alatt működő ügyvezetésnek/felső vezetésnek biztosítania kell, hogy a bank az üzleti stratégiájának, kockázati étvágyának, igazgatóság által jóváhagyott javadalmazási és egyéb politikájának megfelelően végezze a tevékenységét.

5. alapelv: Vállalatcsoport (struktúra) irányítása

Vállalatcsoportok esetében az anyavállalat igazgatóságának teljes felelőssége van a csoportért, illetve az egyértelmű vállalatirányítási, üzleti és kockázatkezelési keretrendszer bevezetésének és működtetésének biztosításáért (a csoportban és a saját intézményében egyaránt). Az igazgatóságnak és az ügyvezetésnek/felső vezetésnek ismernie és értenie kell a bankcsoport szervezeti felépítését és annak lehetséges kockázatait.

Az anyavállalat igazgatósága

A leányvállalatok igazgatósága

Összetett és átláthatatlan szervezeti felépítés

6. alapelv: Kockázatkezelési funkció

A banknak hatékony és független kockázatkezelési funkcióval kell rendelkeznie, amely a kockázatkezelési vezető (CRO, chief risk officer) irányítása alatt áll, illetve megfelelő mérettel, függetlenséggel, erőforrással és közvetlen igazgatósági kapcsolattal rendelkezik.

CRO szerepe

C.) Kockázatkezelés és belső kontroll funkciók

7. alapelv: Kockázatok azonosítása, figyelemmel kísérése és kontrollja

A kockázatok azonosítása, figyelemmel kísérése és kontrollja banki és egyedi szinten is folyamatosan kell hogy történjen. A bank kockázatkezelési és belső kontroll infrastruktúrájának kifinomultsága lépést kell hogy tartson a bank kockázati profil változásával, külső kockázati környezetet és az iparágat érintő változásokkal.

8. alapelv: Kockázatok kommunikációja

Az eredményes kockázatkezelés feltétele az intenzív és hatékony bankon belüli kommunikáció a kockázatokról, ideértve a szervezeti egységek között kommunikációt, illetve az igazgatóság és a menedzsment számára történő beszámolást.

9. alapelv: Compliance

A bank igazgatósága felelős a bank megfeleléségi kockázatkezelésének felügyeletéért. Az igazgatóságnak létre kell hoznia a compliance funkciót, illetve jóvá kell hagynia a bank azon szabályzatait és folyamatait, amelyek a megfeleléségi kockázat azonosításához, értékeléséhez, nyomon követéséhez, jelentéséhez, valamint az ehhez tartozó tanácsadói tevékenységhez kapcsolódik.

10. alapelv: Belső ellenőrzés

A belső ellenőrzési funkciónak független értékelést kell szolgáltatnia az igazgatóságnak, valamint támogatnia kell az igazgatóságot és az ügyvezetést/felső vezetést az irányítási

folyamat hatékonyságának növelésének és a bank hosszú távú, zavartalan működésének biztosításában.

D.) Javadalmazás

11. alapelv: Javadalmazás

A bank javadalmazási rendszere támogassa az eredményes vállalatirányítást és kockázatkezelést

E.) Nyilvánosságra hozatal és átláthatóság

12. alapelv: Nyilvánosságra hozatal és átláthatóság

A bank irányítása legyen megfelelően átlátható a részvényesek, a betétesek, az egyéb releváns érintettek és a piaci szereplők számára.

F.) Felügyelet

13. alapelv: A felügyelet szerepe

A felügyelet iránymutatást ad, illetve felügyeli a bankok irányítását, ideértve az átfogó értékelést és az igazgatósággal és az ügyvezetéssel/felső vezetéssel való folyamatos együttműködést. Amennyiben szükséges, a felügyelet javító és korrekciós intézkedéseket ír elő, valamint megosztja vállalatirányítási információit más felügyelettel.

A hatékony vállalatirányításra vonatkozó elvárások

A banki irányítás átfogó értékelése

Az igazgatósággal és az ügyvezetéssel/felső vezetéssel való rendszeres kapcsolattartás

Javító- és korrekciós intézkedések előírása

Együttműködés és a vállalatirányítási információk megosztása más felügyelettel

V. A BELSŐ TŐKEMEGFELELÉS ÉRTÉKELÉS (ICAAP)²⁸ LEGFŐBB ELVEI

A belső tőkemegfelelés-értékelés (ICAAP) legfőbb elvei:

- 1.) A banknak rendelkeznie kell olyan belső eljárással, amely értékeli a kockázati profiljához igazodó tőkemegfelelését (1. elv).
- 2.) A belső tőkemegfelelés-mérés a bank felelőssége, a bank alakítja ki (2. elv).
- 3.) A belső tőkeszükséglet-számítási folyamatnak kockázatalapúnak kell lennie (6. elv).

---

²⁸ A Basel Committee on Banking Supervision International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards

(A bank tőke megfelelése a bank kockázati profiljának függvénye. A banknak olyan tőkecélokat kell meghatározni, amelyek megfelelnek a kockázati profiljának és a működési környezetének),

4.) Az ICAAP-nak előretékintőnek (jövőorientátnak) kell lenni (8. elv).

(Az ICAAP-nak figyelembe kell venni a bank stratégiai tervét, és annak kapcsolódását a makrogazdasági tényezőkhöz. A banknak ki kell fejleszteni egy belső stratégiát a tőkeszint fenntartására, amelynek ki kell terjednie olyan tényezőkre, mint például a hitelnövekedési várakozások bemutatása, a jövőbeni tőkeemelés lehetséges forrásai, a tervezett osztalékpolitika, az 1-es Pillérben lefedett kockázatok mérésekor kialakuló esetleges prociklikus hatások. A banknak egy világos és jóváhagyott tőketeranggal kell rendelkeznie, amely meghatározza a célokat és a célok eléréséhez szükséges időhorizontot, a tőketervezés eljárását és a tervezésért felelős személyek megnevezését. A tőketergnek be kell mutatnia, hogy a bank hogyan tervezi kezelni azokat a nem várt helyzeteket, amik azonnali beavatkozást (pl. tőkeemelést, a kockázati kitétségek leépítését vagy kockázatcsökkentő technikák alkalmazását) igényelnek.

5.) Az ICAAP-nak átfogónak, minden részletre kiterjedőnek (széleskörűnek) kell lenni (7. elv).

(A banknak rögzíteni kell minden lényeges (materiális) /jelentős kockázatot, amelynek ki van téve, még annak ellenére is, hogy nincs sztenderd a kockázati típusok kategorizálására és nincs definíció a lényegességre.)

6.) Az ICAAP-nak megfelelő mérési és értékelési eljárásokon kell alapulnia (9. elv), és egy elfogadható, megmagyarázható és megfelelően alátámasztott végeredményt kell hoznia (9. és 10. elv).

(Az ICAAP-nak a teljes tőkeszükségletre vonatkozó számot és az azt alátámasztó értékelést kell adni. A tőke megfelelés belső értékelési eljárásának ésszerű eredményre kell vezetnie - magyarázatot kell tudni adni az összes számottevő kockázatot lefedő ICAAP eredmény és a szabályozói tőkeszükséglet közti egyezőségekre és eltérésekre. A banknak meg kell tudni indokolni az általa alkalmazott módszer megfelelőségét, teljes körűségét.)

7.) Az ICAAP a bank irányítási és döntéshozatali rendszerének integrált része kell hogy legyen (4. elv).

(Az ICAAP-nak szerves/elválaszthatatlan részét kell képeznie a bank irányításának, hogy segítse a vezető testületeket a működésében rejlő jelentős kockázatok folyamatos értékelésében. Az ICAAP alapján történik az üzletágak közötti tőkeallokáció, alakulnak ki a növekedési tervek, illetve az ICAAP az egyedi hiteldöntésekben is szerepet kaphat.)

8.) Az alkalmazott belső tőkeszükséglet-számítási módszernek jól kidolgozottnak és dokumentálnak kell lenni, működéséért, jóváhagyásáért, továbbfejlesztéséért mind irányító, mind felvigyázó funkciójukban a bank vezető testületei felelősek.(3. elv)

(Az ICAAP bevezetéséért és megtervezéséért való felelősség a vezetői testületé (mind a felvigyázói, mind pedig az irányítási funkcióban). A vezető testületek szintjén a felvigyázói funkciónak kell jóváhagyni az ICAAP fogalmi tervét, elvi hátterét, a minimum, az átfogó és az általános módszertant, valamint a felhasználási célokat. A technikai részletek kidolgozása a menedzsment feladata. A vezető testület (mind felvigyázói, mind pedig irányítási funkciójában) felel a tőketervezésnek és tőkemenedzsmentnek a bank kockázatkezelési kultúrájába és szemléletébe történő integrálásáért. A bank ICAAP-jának (azaz a módszertanoknak, feltételezéseknek, eljárásoknak) és a tőkepolitikájának a belső előírásoknak megfelelően dokumentálnak kell lennie, és a bank felső szintjén (azaz a vezető testületek szintjén

mindkét funkció tekintetében) kell jóváhagyni, felülvizsgálni. Az ICAAP eredményének meg kell jelennie mind a felvigyázói, mind az irányítási funkciót betöltő vezető testületeknek szóló jelentésekben.)

9.) Mivel az ICAAP folyamatokra, eljárásokra épül, ezért megfelelő működését rendszeresen - legálabb évente egyszer - felül kell vizsgálni (5. elv)

(Az ICAAP felülvizsgálatot olyan rendszerességgel (de legalább évente egyszer) kell elvégezni, hogy biztosítva legyen a kockázatok megfelelő lefedettsége, és a tőkefedezet tükrözze az bank tényleges kockázati profilját. Az ICAAP felülvizsgálati folyamatát a bankon belül független belső vizsgálatnak kell értékelni. Bármilyen változásnak a bank stratégiai fókuszában, üzleti terveiben, működési környezetében vagy bármilyen olyan tényezőben, amely lényegesen befolyásolja az ICAAP feltételezéseit vagy az ICAAP módszertant az ICAAP módosítását kell maga után vonnia. A bank üzleti életében előforduló új kockázatokat fel kell ismerni és be kell építeni az ICAAP-ba.)